
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Codina i Corrons, Mariona; Casals Ibañez, Albert, dir. Dansant aprenentatges : la creació de dansa a l'escola d'educació primària. 2015. 43 pag. (896 Grau en Educació Primària)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/137979>

under the terms of the license

DANSANT APRENENTATGES

La creació de dansa a l'escola d'Educació Primària

Mariona Codina i Corrons

Treball de Fi de Grau

Grau d'Educació Primària (2011-2015)

Tutor: Albert Casals Ibáñez

Departament de Didàctica de l'Expressió Musical, Plàstica i Corporal.

15/06/2015

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

“A qui no li interessa que l’educació potenciï la creativitat?... doncs a qui ja li va bé com van les coses.

L’educació pot esdevenir una oportunitat única per fomentar ments creatives, ments que es plantegin el per què de les coses i sobretot com les farien. Una educació que ajudi a prendre consciència del potencial creatiu que portem dintre i que no talli les ales sinó que ajudi a desplegar-les.

I si aparquem la rigidesa que moltes vegades es viu a l’escola i deixem una mica més d’espai a la creativitat de cada nen i nena?”

Joan Turu

DANSANT APRENTATGES**RESUM**

El meu Treball de Fi de Grau el centro en el paper que té i pot tenir la dansa dins l'escola d'educació primària i, en concret, en l'apartat de creació de dansa per part de l'alumnat. El treball consta de tres parts diferenciades on, primerament, s'analitza el marc teòric existent sobre dansa i, en concret, sobre dansa a l'escola. A continuació s'exposa la proposta de creació de dansa duta a terme amb els i les alumnes de quart de l'Escola Guillem de Balsareny i, finalment, s'analitza el procés i el resultat d'aquest pel que fa als diversos àmbits d'ensenyament que poden relacionar-s'hi entenent la dansa com a activitat troncal en el procés d'ensenyament-aprenentatge d'un alumne/a.

RESUMEN

Mi Trabajo de Fin de Grado lo centro en el papel que tiene y puede tener la danza dentro de la escuela de educación primaria y, en concreto, en el apartado de creación de danza por parte del alumnado. El trabajo consta de tres partes diferenciadas donde, primeramente, se analiza el marco teórico existente sobre danza y, en concreto, sobre danza en la escuela. A continuación se expone la propuesta de creación de danza realizada con los alumnos de cuarto de la escuela Guillem de Balsareny y, finalmente, se analiza el proceso y el resultado de este en referencia a los diversos ámbitos de la enseñanza que pueden relacionarse con ella entendiendo la danza como actividad troncal en el proceso de enseñanza-aprendizaje de un alumno.

ABSTRACT

I will base my final project on the role that dance has and may have in primary education schools and, specifically, in the field of dance creation by the students. The project is divided into three different parts in which, firstly, the existing theoretical field about dance and, specifically, about dance at school is studied. Next, I will explain the proposal of dance creation carried out with the students who are studying 4th at Escola Guillem de Balsareny. Finally, I will study its process and result according to the different teaching scopes that may have a connection regarding dance as a compulsory activity in the learning process of the students.

ÍNDIX

1. ANTECEDENTS I MOTIVACIÓ	5
2. MARC TEÒRIC	7
2.1. DANSA I MOVIMENT.....	7
2.2. EL TREBALL DE CREACIÓ EN DANSA	9
3. PROPOSTA	13
4. VALORACIÓ DE LA PROPOSTA	16
5. ANÀLISI I REFLEXIÓ	19
LA INTERDISCIPLINARIETAT DE LA DANSA.....	19
EL TREBALL DE CREACIÓ	22
LA DANSA COM A ELEMENT SOCIABILITZADOR	24
6. CONCLUSIONS	27
7. BIBLIOGRAFIA	29
8. WEBGRAFIA	29
9. ANNEXOS	30
ANNEX 1 – DISSENY DE LA INTERVENCIÓ	30
ANNEX 2 – CAP RAS	35
ANNEX 3 – LA BOLANGERA DE MANRESA	36
ANNEX 4 – DIARI DE LES SESSIONS.....	40
SESSIÓ 1.....	40
SESSIÓ 2.....	40
SESSIONS 3 I 4.....	41
SESSIÓ 5.....	41
ANNEX 5 – LES MÚSIQUES I ELS VÍDEOS	42

1. ANTECEDENTS I MOTIVACIÓ

Des que era ben petita, la música i la dansa han format part de la meua vida. Des que tenia quatre anys he estat estudiant música i dansa paral·lelament als meus estudis ordinaris. Sóc oboista, contrabaixista i dansaire del cos de dansa de l'Esbart Manresà de l'Agrupació Cultural del Bages i mestra del grup de juvenils de la mateixa entitat. A més, sóc coreògrafa en esdeveniments puntuals com la cavalcada de reis de Manresa, les caramelles de Callús i Artés, i la Fira de l'Aixada de Manresa (grup de zíngares).

Malgrat que sóc una persona força introvertida, en el món de la música i de la dansa he trobat la meua via d'escapament. És ballant o tocant quan em sento lliure, sense vergonyes,.. per mi, l'estona d'assaig és aquella estona imprescindible en el meu horari setmanal per tal de desconnectar i no pensar en res, simplement fer el que m'agrada.

Sempre he pensat que m'hagués agradat que hi hagués més hores de música i de dansa a l'escola. De fet, quan era petita sempre li preguntava a la meua mare com és que no ballava mai a l'escola i em queixava perquè de música només en fèiem una hora a la setmana, i jo en volia fer més, igual que fèiem amb català, matemàtiques, medi,..

La música, i sobretot la dansa, són dues disciplines que crec que haurien de tenir més pes en l'educació. Malgrat les dues matèries estan contemplades al currículum del 2009, la seva aplicació a les escoles és molt minsa; de moment (i dic de moment, perquè amb la creació de la LOMCE (2014), la música passa a ser una assignatura opcional), a Catalunya hi ha poques hores destinades a l'educació artística i, per tant, a la música. Generalment, se n'hi dedica una de setmanal (la qual la Generalitat ha mantingut a partir de la LOE) i és dins d'aquesta hora on, a part de tots els continguts musicals, hi ha d'haver el treball de dansa. Aquesta situació, juntament amb el general poc coneixement de dansa per part del professorat i, per tant, de poca valoració d'aquesta, porta, sovint, a què el treball de dansa quedi molt reduït o pràcticament anul·lat a les escoles de primària. D'aquesta manera, tota una part del currículum queda oblidada i aparcada i/o treballada molt per sobre, sense aprofundir-hi.

Aquesta poca dedicació a la dansa en general, em porta a la realització d'aquest treball de fi de grau, que vull focalitzar en el treball de la dansa a les escoles d'educació primària i, en concret, en el treball de creació de dansa per part de l'alumnat. Sovint, quan es fa una mica de dansa a les escoles es fa a partir d'una coreografia que el mestre/a ensenya als alumnes (ja sigui una sardana, una dansa tradicional, un ball pel festival amb música més moderna,..), i ells

la reproduïen tal i com se'ls ha ensenyat i prou. És important aprendre a reproduir coreografies, però també és molt important aprendre a crear-ne, treball que acostuma a quedar oblidat dins la pràcticament oblidada classe de dansa. Així doncs, el meu treball es centra en l'aplicació del disseny d'un treball de creació en dansa i en l'anàlisi d'aquest, definit a partir del marc teòric existent i la meua pròpia experiència com a mestra de dansa i coreògrafa.

2. MARC TEÒRIC

2.1. DANSA I MOVIMENT

La capacitat de moviment és innata en l'ésser humà i és la nostra primera forma de comunicació. És la forma d'expressió més primitiva i la més internacionalment compartida. L'estructuració del moviment i el treball de comunicació a través d'ell recau, en gran part, sobre la dansa, branca de l'expressió corporal a partir de la qual es treballa el gest a partir de l'emoció i la intencionalitat.

La paraula “dansa” es defineix com a *Acció de dansar*, equivalent a *Acció de ballar*. Segons el diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans, ballar és *executar, sol o acompanyat d'altres, una successió regulada de passos, de salts, de posicions, ordinàriament al so d'una música*. Ballar és *fer moviments com executant un ball, els quals sovint impliquen alegria*. Impliquen alegria, definida com a *sentiment de plaer que neix generalment d'una viva satisfacció de l'ànima i es manifesta amb signes exteriors*. Ballar, doncs, implica emoció i transmissió d'aquesta, sigui quina sigui, i és que des del principi de la història, la dansa ha servit per expressar els sentiments més innats de l'individu (Díaz 2012).

Aquesta transmissió d'emocions es fa a partir del moviment, de manera que podem dir que la dansa, doncs, és un conjunt de moviments. Moviments que, tal i com diu Ossona (1984), es van ordenant progressivament en temps i espai; i que constitueixen formes d'expressar els sentiments (desitjos, alegries, penes, gratitud, respecte, poder, etc.), que estan íntimament relacionats amb la necessitat material del grup humà primitiu (la necessitat d'abric, d'aliment, de defensa i de conquesta, de procreació, de salut i de comunicació). A partir d'aquí és quan neixen les formes artístiques de l'expressió; tant la dansa com la pintura, la música, la paraula i el teatre.

El moviment requereix tenir domini sobre el propi cos; prendre'n consciència i saber expressar-se a través d'ell. Tal i com diuen Lago i Espejo (2007), el llenguatge artístic contribueix a la potenciació de capacitats físiques, tot i que no és l'únic. El moviment i la dansa són, també, una manera de desenvolupar, des dels coneixements específics, la capacitat de comunicació i abstracció, l'elaboració de missatges significatius, la interpretació simbòlica de la realitat i la capacitat d'analitzar i reflexionar críticament tot partint d'un treball social i que, per tant, desenvolupa, a part d'habilitats motrius, habilitats socials. La dansa ajuda les persones a conèixer les seves possibilitats corporals, a respectar-se i a respectar els altres i a compartir

una experiència corporal transmesa per mitjà dels sentits i enriquida amb la música (Departament d'Educació, 2009, p.95).

Lago i Espejo (2007), Díaz (2012) i Patricio (2014), entre d'altres autors, parlen sobre els beneficis que aporta la dansa tant a nivell individual com col·lectiu i, en concret, de la dansa a les escoles i, per tant, amb nens i nenes. Tal i com explica Patricio (2014), la dansa parteix de quatre elements generals (malgrat que el que té més pes a l'hora de treballar a escoles és la dansa com a element sociabilitzador): les possibilitats del cos humà, la dansa com a manifestació cultural, com a valor social i com a exercici d'interacció i cooperació:

“La dansa ens permet conèixer el propi cos, tant les seves possibilitats com les seves limitacions. A la vida diària, els moviments bàsics del cos es solen limitar a l'extensió, la contracció o gir de tot ell o de parts aïllades. En la dansa, les combinacions d'aquests moviments uns amb altres, o en contra uns dels altres, produeixen relacions diferents i aconseguixen transmetre l'expressió desitjada. Es tracta d'assolir un mínim de control i consciència corporal per aconseguir expressar allò que volem transmetre. La dansa es basa, doncs, en gran mesura, en una consciència cinestètica i tàtil. Aquesta és, moltes vegades, la raó per la qual molts nens/es són capaços de comprendre i expressar-se amb major claredat a través del moviment que mitjançant l'ús de les paraules”. (Lesser & Packer, 1980, p.14.).

Segons la pedagoga nourega Myriam Skjorten, "el desenvolupament personal i el creixement del nen/a exigeixen que se li doni l'oportunitat d'exercitar globalment les seves funcions físiques (sensorials, motrius, perceptives), afectives, socials i intel·lectuals. De totes les activitats creatives, la dansa és peculiar perquè coneix a la persona en la seva totalitat. A través de la dansa es pot despertar, alliberar, abstrure i donar forma als sentiments, a les experiències, al pensament. La dansa uneix el que és d'interès comú i el que és d'interès individual.

La dansa col·loca a tota la persona en el centre; privilegia el desenvolupament i el creixement i les experiències de base tals com el moviment, la gravetat, l'espai, el temps, l'energia, les interaccions afectives, socials i intel·lectuals: una dansa que és natural per al cos i la ment del nen/a". (citat a Robinson, 1992. p.55).

A mesura que l'alumnat creix, però, trobem més actituds de mandra, de prejudicis i, fins i tot, de vergonya (Patricio 2014). Els nens i nenes incorporen, a mesura que maduren, estructures de comportament que són un reflex de la nostra societat; excessivament sedentària i, a la vegada, conservadora, segons diu Díaz (2012). És per això que és important

un bon treball d'educació en la dansa per tal que aquest tipus d'actituds es vegin minimitzades en els centres escolars; no només hem de parlar d'assoliments a nivell de sensibilitat artística, sinó de cohesió de grup, de cooperació, d'autoestima,.. assoliments de gran valor, ja que "l'acceptació social pot tenir repercussions importants i a llarg termini sobre la personalitat". (Lesser & Packer, 1980, p.18). Cal intentar, doncs, que l'espontaneïtat que es manifesta en la infantesa no es converteixi en irrecuperable (Díaz, 2012).

A més, la dansa també forma part del patrimoni cultural de les diverses regions, de manera que és un element sociabilitzador i de pertinença a una cultura. Igual que les cançons tradicionals, cada regió disposa de danses pròpies de la seva terra les quals construeixen el patrimoni cultural i de pertinença a la comunitat.

2.2. EL TREBALL DE CREACIÓ EN DANSA

El treball de creació és important perquè demana a l'alumnat que pensi sobre allò que vol representar. Implica tot un treball d'intencionalitat, d'expressivitat, d'organització i estructuració de la dansa en qüestió al mateix temps que es fa un treball de cooperació de grup i, per tant, es treballa a partir del respecte, la participació i el consens entre els components del grup. Tot i això, però, aquest àmbit de la dansa no ha estat massa estudiat pel que fa a la seva aplicació a escoles de primària ordinàries i, per tant, els docents no disposen de guies pràctiques publicades per a aquests contextos. Díaz (2012, p.102) destaca aquest buit bibliogràfic i l'atribueix a dos motius principals: per una banda, a l'escassa importància que donen els docents i els legisladors a la dansa dins del currículum acadèmic (tot i que està integrada en les matèries obligatòries de música i educació física) i, per altra banda, a la incompleta formació que, en moltes ocasions, els futurs mestres reben en la seva formació sobre aquest aspecte artístic en concret.

A més, al Currículum d'Educació Primària, la dansa hi té un paper discret i, dins d'aquesta, el treball de creació està molt poc tractat. Dins dels onze objectius generals que es presenten per a l'assignatura de música i dansa al Currículum d'Educació Primària actual, n'hi ha quatre que fan referència a dansa i moviment i, dins d'aquests, n'hi ha tres on es pot incloure el treball de creació per part de l'alumnat. Patricio (2014) exposa diferents propostes d'activitats per treballar cada objectiu i què és el que aporten:

- Conèixer les manifestacions artístiques i culturals , així com la seva funció social.
Es pot treballar a partir de la creació de coreografies pròpies. Aquest treball aporta poder valorar els processos creatius, treball de respecte davant les propostes alienes, auto-exigència, cooperació i cohesió entre els membres dels grups.
- Valorar i respectar el fet artístic propi i aliè, generant l'intercanvi d'opinions.
Es pot obrir la porta a la creació espontània (dansa creativa), que genera un procés de debat entre l'alumnat. Aquest treball aporta poder valorar les aportacions alienes posant-les en pràctica, el debat entre iguals, l'autonomia de gestió i el sentiment de creació col·lectiva i, per tant, de pertinença al grup.
- Valorar i gaudir de la interacció amb el grup i de la cooperació
Treballar la creativitat conjunta. Es treballa el sentiment de propietat i de participació directa en una creació grupal i, per tant, es fa cohesió de grup.

(Patricio, 2014. Pp 3-8)

Les tres propostes de treball parteixen del treball conjunt que la dansa proporciona. Així doncs, es reforça l'element principal del treball de la dansa a les escoles; la dansa com a element sociabilitzador ja que es potencia, més que un treball tècnic, una bona entesa entre els components dels grups que dugui a una bona producció final consensuada.

Aquest treball de creació és molt mins a causa, com ja he mencionat anteriorment, de les poques hores obligatòries que té l'assignatura de música i, per tant, l'àmbit de la dansa. Tot i això, però, hi ha centres d'educació primària on sí que s'està duent a terme un treball específic de dansa i moviment. Alguns exemples són:

- ◁ Al CEIP Escola Bellaterra, tots els cursos, des de p3 fins a 6è, realitzen una hora setmanal de dansa amb un mestre pagat per l'AMPA del centre. Els i les alumnes realitzen un treball corporal de moviment des que són petits tan a nivell interpretatiu com creatiu. Quim Serra, mestre de dansa del centre, parla sobre la importància que els nens i nenes coneguin les danses tradicionals del país on viuen a la vegada que també remarca la necessitat de creació per part seva, de manera que treballa la dansa des de les dues vessants. Pel que fa al treball de creació de dansa per part dels alumnes, creu molt en la seva importància més enllà del nivell tècnic d'execució dels moviments. El fet de fer que els alumnes creïn va més enllà de si estiren més o menys un braç o una cama; es fa un treball a nivell de dansa com a element sociabilitzador; treball de cooperació, de respecte, d'imaginació, d'empatització i d'organització en

grup que és molt bo per a la dinàmica social de la classe. A més, es fa un treball a nivell cognitiu a partir de les relacions espacials, els moviments, les evolucions, les figures,... que els alumnes volen executar en la seva coreografia; han de pensar com es veurà des del públic, quina durada pot tenir cada moviment en funció de la música (moment on entra el treball d'estructura, relacionat amb l'assignatura de música).¹

- ◁ Aquesta mateixa mirada envers el món de la dansa a l'escola la comparteix l'Escola dels Dracs de l'Agrupació Sant Jordi (l'escola dels municipis de Fonollosa, amb els seus nuclis de població de Camps, Canet de Fals, Fals i Fonollosa), una escola rural on també es realitza un treball intens de dansa. Aquest treball té lloc en l'horari setmanal de tots els cicles i és present en diferents projectes, com ara les obres de teatre que realitza cadascun. A més, tenen el dia de la Festa de la Dansa, on cada grup de l'escola participa d'una dansa que es representa el dia de la festa de Carnestoltes i el dia de la Festa de Primavera, on també hi ha les famílies. L'escola té, també, la seva dansa pròpia, que és un element d'identitat de centre que tan alumnes com mestres com famílies han après i s'usa en diferents moments durant el curs. Ariadna Guitart, mestra de dansa del centre remarca la importància de la dansa i, sobretot, la dansa tradicional a l'escola com a coneixença de la pròpia cultura i arrelació a l'entorn on ens trobem. És per això que es realitza una ballada de danses tradicionals com la sardana i les danses típiques dels pobles de l'entorn. Pel que fa al propi treball de creació per part de l'alumnat, però, aquest queda força reduït a causa de la resta de projectes que tenen engegats.²

- ◁ A l'Institut Escola Oriol Martorell de Barcelona també es realitza un treball de dansa a les aules de primària. Aquest es desmarca dels dos anteriors presentats, ja que l'Oriol Martorell és un centre on l'alumnat hi cursa els ensenyaments generals integrats amb els artístics (dansa o música). Els

¹ Informació extreta de l'entrevista realitzada a Quim Serra durant dues visites a l'Escoleta de Bellaterra el mes de març de 2015.

² Informació extreta de l'entrevista realitzada a Ariadna Guitart i de la pàgina web del centre; www.agrupaciosantjordi.cat

alumnes, a primer i segon de primària realitzen ensenyaments artístics tan de la branca de música com de la branca de dansa. És a tercer quan trien quina de les dues branques volen seguir i, per tant, comencen a aprofundir-hi. Les classes de dansa s'emmarquen dins d'una metodologia més de caire professionalitzador que les dues abans presentades. Els alumnes fan classe de diferents tipologies de dansa (clàssica, tradicional, espanyola i contemporània) i classes específiques de treball corporal. Aquestes es realitzen en aules adaptades per fer-hi dansa (espaïoses, amb miralls, terra tou i ben climatitzada) i els alumnes han de portar la vestimenta adequada per al treball que realitzen (mallots, mitges, sabatilles de dansa i, les nenes, faldilles). L'objectiu d'aquestes classes ja no és tan la part sociabilitzadora o d'arrelament a l'entorn, sinó la professionalitzadora; l'objectiu és que l'alumnat adquireixi les habilitats motrius pròpies de cada modalitat de dansa per fer un treball encarat a què, en un futur, puguin dedicar-se a fer estudis professionals. Pel que fa al treball de creació de dansa, només el duen a terme a les classes de contemporani i de manera individual, encarant-lo a la professionalització d'aquest àmbit artístic sense fer un treball de grup.³

³ Informació extreta de l'assistència a les classes obertes de dansa de l'escola el febrer de 2015.

3. PROPOSTA

A partir de les concepcions sobre dansa a l'escola exposades i la meua pròpia experiència en aquest àmbit he creat una proposta de creació que he dut a terme a l'Escola Guillem de Balsareny amb els i les alumnes de quart⁴.

L'escola Guillem de Balsareny està situada al Carrer Carrilet número 8 de la població de Balsareny, un poble de 3.500 habitants. És l'escola on, enguany, he realitzat les estades dels Pràcticums IV i V, motiu pel qual m'ha estat de fàcil accés a l'hora de fer-hi la intervenció. L'escola és un centre educatiu públic, depenent del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Es defineix com una escola catalana, laica, que respecta el propi ritme de treball i aprenentatge de tot l'alumnat. L'escola engloba l'escolarització del segon cicle d'educació infantil (3-5 anys) i tota l'educació primària (6-12 anys). El centre és l'única escola que hi ha al poble i és d'una sola línia, exceptuant els cursos de tercer i sisè, que estan dividits en dues classes de catorze alumnes. Així doncs, un dels trets que la caracteritza és que és una escola força familiar.

La proposta ha partit de cinc objectius principals que han permès l'estructuració de les sessions i la seqüenciació del treball a realitzar per tal de poder realitzar un treball amb sentit i del qual se'n puguin extreure conclusions diverses al final de l'aplicació: prendre consciència corporal pròpia; habilitats i dificultats, ballar la bolangera de Manresa i Cap Ras, crear una dansa en grup, participar en la interpretació de les danses coreografia des i en la creació de la dansa grupal, i respectar la resta de companys/es tant pel que fa a l'execució de moviments com a les idees proposades.

La proposta de dansa l'he realitzada amb els divuit alumnes de la classe de quart. He escollit aquest curs (juntament amb la mestra de música i la d'educació física) perquè tenen dues hores de música i tres hores d'educació física a la setmana. Com que tan la mestra de música com la d'educació física han acceptat bé la proposta entenent que la dansa és part, també, de la seva matèria, les sessions de dansa han tingut lloc a les seves hores de classe. Els nens i nenes de quart, doncs, durant dues setmanes han realitzat dansa en una de les hores de música i en una de les d'educació física (de manera que, per altra banda, tan una mestra com l'altra no perdien el fil de les classes que estaven realitzant llavors, ja que els quedava un dia a la de música i dos dies a la d'educació física per tenir la classe elles).

⁴ Veure Annex 1

En aquest centre educatiu, els i les alumnes no realitzen pràcticament mai activitats on hi hagi dansa, de manera que el context del qual he partit és molt pobre en aquest àmbit. És per això que les activitats que he dissenyat per tal que els alumnes arribessin a crear parteixen del fet que l'alumnat no té pràcticament coneixements sobre dansa i, menys, sobre dansa tradicional catalana.

La proposta didàctica sobre creació en dansa ha estat dissenyada per desenvolupar-se durant un període de cinc sessions. Les dues primeres sessions són d'introducció a la dansa tradicional catalana per tal que l'alumnat, sense que se l'hi digui explícitament, comenci a tenir nocions sobre aquesta i comenci a obtenir recursos de moviments, punts, passos, translacions en l'espai,.. per quan hagi de fer la seva pròpia dansa. La tercera sessió i la quarta es dediquen, partint els alumnes en dos grups, a què cada grup faci la seva pròpia coreografia i, per últim, la cinquena sessió és on un grup i altre es representen les danses que han creat. Totes les sessions de dansa s'estructuren en tres parts (escalfament, treball i tornada a la calma) des del primer dia, ja que el treball a executar és important que es faci dins el marc de treball propi de la dansa; no hem d'oblidar mai que la dansa és moviment i, per tant, igual que a les classes d'educació física i en l'execució de diferents esports, cal escalfar al principi i estirar al final de cada sessió.

A la primera sessió se'ls ensenya la dansa Cap Ras⁵. Durant els deu minuts d'escalfament se'ls ensenyen alguns punts de la dansa per tal que, després, a l'hora de muntar la coreografia, ja els coneguin i els hagin practicat. Seguidament, es munta la coreografia dins l'espai de què disposem. Un cop apresada, per tal que vegin com es veu des de fora, la ballen els uns als altres; una meitat de la classe la balla i l'altra meitat s'asseu de públic i la veu i viceversa. Per acabar, es fan estiraments de tornada a la calma mentre se'ls explica una mica el per què de les classes de dansa, què és el que farem durant les properes sessions i per què ho farem.

A la segona sessió se'ls ensenya la dansa tradicional Bolangera de Manresa⁶. Altre cop, es fa com a la primera sessió; deu minuts d'escalfament on s'aprofita per introduir punts de la coreografia, es munta la coreografia i, finalment, es fan estiraments per tornar a la calma després d'haver fet activitat física. Aquesta sessió, juntament amb la

⁵ Veure Annex 2

⁶ Veure Annex 3

primera, serveixen per dotar a l'alumnat de diferents recursos de manera indirecta per quan hagin de crear la seva pròpia dansa.

A la tercera i la quarta sessió es divideix la classe de divuit en dos grups de nou alumnes. Cada grup realitza dues classes de dansa a la setmana, de manera que les mestres de música i d'educació física fan classe amb la meitat que no fa dansa en funció de l'hora. Aquestes dues sessions es dediquen a què, cada grup de nou, creï la seva pròpia dansa. Entre tots, trien entre quatre músiques⁷ quina és la que volen coreografiar i, a partir d'aquí, decideixen quins punts fer, com, quines evolucions, en quin context es troba la dansa,.. El paper de la mestra és d'observadora; es tracta que els alumnes decideixin per ells mateixos què fer i com fer-ho.

Per últim, es dedica una cinquena sessió a què cada grup representi la dansa davant de l'altre grup i dels i les alumnes d'una altra classe de l'escola, en el seu cas davant dels de segon. Aquí és quan mostren el seu propi treball davant d'un públic que els observa, moment imprescindible en la vida d'un dansaire. A més, també es ballen les danses de Cap Ras i la Bolangera a fi de passar-ho bé, mostrar-les al públic que els observa i com a cloenda del treball realitzat de dansa durant cinc sessions.

⁷ Veure Annex 5

4. VALORACIÓ DE LA PROPOSTA

La realització de les classes de dansa es va dur a terme durant el mes d'abril de 2015 i els i les alumnes es van mostrar molt receptius i entusiasmats amb la nova activitat, que era totalment nova i innovadora per a ells a causa de la tipologia de treball realitzat al centre fins llavors, el qual no incloïa sessions de dansa.

Les dues primeres sessions, que es van dedicar a muntar les danses de Cap Ras i la Bolangera de Manresa, van funcionar força bé. El muntatge de la dansa Cap Ras, que va ser el primer, va ser ràpid i els alumnes no van mostrar dificultats ni en l'execució de passos (galop, puntejar i balancejar) ni en els moviments per l'espai; sabien quan venia cada pas respecte la música i com fer-lo.

El muntatge de la Bolangera de Manresa va ser un pèl més complicat a causa que la coreografia és d'un nivell força més elevat. Els passos que hi sortien (galop, galop de costat, bolangera lliscada, puntejades) es trobaven dins de moviments en l'espai més complicats, doncs la coreografia té moviments en cadena, canvis de sentit i recorreguts intercalats que cal que els dansaires tinguin ben apresos i memoritzats perquè la dansa surti bé. Tot i això, els alumnes van ser capaços d'executar-la amb correcció i entendre'n el funcionament. En aquesta coreografia, però, es van notar més les diferències motrius entre uns i altres, pel fet que els passos eren més complicats i que el temps per treballar-los era limitat, cosa que no em va permetre centrar-me en detall en cadascun dels alumnes. Tot i això, però, els passos que costaven més, com la bolangera lliscada, vam parar-nos a practicar-los tots. Malgrat que la perfecció d'execució de moviments no sigui l'objectiu d'aquestes classes, sí que cal cuidar i respectar els passos perquè es facin com s'han de fer (dins les habilitats i possibilitats individuals de cadascú en dansa entenent que no n'han fet abans).

Un cop realitzades les dues primeres sessions en gran grup, en vam fer dues en petit grup (dos grups de nou alumnes cadascun). En aquestes, els i les alumnes es van haver d'inventar la seva pròpia dansa a partir de l'elecció de la música consensuada entre tots els membres (és important que, a l'hora de coreografiar, la música agradi, de manera que els en vaig dur quatre perquè triessin quina era la que volien. Les vam escoltar totes i, després, van votar quina volien). A l'hora de muntar la seva pròpia coreografia, tan un com l'altre grup van actuar de la mateixa manera;

A nivell actitudinal, dins de cada grup hi havia els nens/es que tibaven més a la resta perquè tenien més idees i suggeriments. Tot i això, però, deixaven que la resta aportessin i demanaven si el que ells proposaven els semblava bé. A l'hora de decidir quins passos fer, doncs, no van mostrar problemes d'entesa entre ells.

A nivell coreogràfic, tan un com l'altre grup van reproduir la coreografia Cap Ras però proposant els moviments i els passos com a idees pròpies. Els comentaris a l'hora de preparar la dansa deien *"Podríem començar així tots fent una recta a un costat i després anar a fer una rodona! –Sí! I tinc una idea: llavors puntegem i anem a construir una recta! – Oh! D'acord! I qui tiba?"* com a idea pròpia totalment nova. En cap moment hi va haver cap comentari que digués *"Aquí podríem fer això com a la dansa Cap Ras o Bolangera!"* Ni *"No això no ho fem, que és igual que Cap Ras o Bolangera!"*. Un i altre grup, doncs, van partir del coneixement previ adquirit per fer la seva pròpia creació; els punts i moviments en l'espai que van triar eren de la petita base de coneixement que tenien construïda a partir de les dues danses apreses la setmana anterior, malgrat no en fossin plenament conscients.

Dins d'aquesta semblança entre una i altra dansa, però, els alumnes van ser capaços d'incorporar-hi algunes innovacions; van saber adaptar-se els passos i triar quins els agradaven més i combinar-los. A més, també van modificar algun moviment fent una barreja pròpia de passos que ja coneixien.

El que va costar una mica més, sobretot a un dels grups, va ser l'escoltar la música a l'hora d'introduir o canviar de pas. Els alumnes va arribar un moment que canviaven de pas quan volien, fet que es va solucionar fent-los escoltar, asseguts i en silenci i concentrats, la música. Aleshores van entendre quan la música demanava canvi de pas: *"Aquí anem saltant, encara saltem, saltem,.. ei! Aquí és quan hem de començar a puntejar"* – *"Ostres, ara aquí és igual que al principi, doncs tornem a saltar, oi?"* – *"I ara és diferent, aquí hauríem de pensar-hi una altra cosa,.."*, deien.

A nivell interpretatiu, tan un grup com l'altre van saber ubicar la seva dansa en un context, fet que els va servir per entendre que la dansa explica coses, explica històries. A més a més, van buscar un element identificador i unificador de grup pel dia de representar-ho davant dels nens i nenes de segon (un grup anaven amb samarreta negra i mocadors i l'altre amb bata d'escola).

Finalment, a la cinquena sessió van ballar les danses pels nens i nenes de segon. Aquest curs va ser triat perquè era el que tenia música a l'hora que els de quart tenien

educació física. Així, les dues mestres (la de música i la d'educació física) podien veure el resultat final del treball realitzat i els nens i nenes de quart tenien un públic per a qui ballar. Les danses es van representar en un espai diferent d'on havien assajat fins llavors, fet que va comportar alguns problemes d'ubicació a l'espai; durant l'execució de les danses es descentralitzaven a causa de l'amplada de l'espai i perdien, alguns, l'orientació. Tot i així, però, l'execució de danses va ser un èxit. Els nens i nenes estaven molt contents del treball realitzat i del resultat final i van passar-s'ho molt bé. A més, vam ballar les danses Cap Ras i Bolangera de Manresa un altre cop en gran grup per ensenyar-les als alumnes de segon, simplement pel gaudi que els comportava fer-les.

5. ANÀLISI I REFLEXIÓ

A partir de la proposta de creació realitzada amb els alumnes, que partia del marc teòric existent exposat a l'inici del treball, en puc extreure diferents conclusions en base al desenvolupament i final de les sessions fetes.

LA INTERDISCIPLINARIETAT DE LA DANSA

Per una banda, a nivell motriu els nens i nenes han mostrat força diferència entre uns i altres a l'hora d'executar els diferents passos. Aquesta diferència és deguda a que abans d'aquestes cinc sessions, mai no han realitzat cap classe de dansa i/o aeròbic a l'escola i, per tant, mai han treballat l'execució ni coordinació de diferents passos. El pas de galop, per exemple, és un moviment que els i les mestres de dansa de les escoles que en fan (Ariadna Guitart a l'Escola dels Dracs de Fonollosa i Quim Serra a l'Escoleta de Bellaterra) treballen des de parvulari. El galop és un moviment binari de desplaçament adequat per desenvolupar-lo en edats primerenques, doncs és natural en l'ésser humà i és el pas bàsic per començar a treballar la coordinació. El fet que alumnes de nou i deu anys no siguin capaços de fer-lo, evidencia el nul treball dut a terme sobre dansa a l'escola i fa sobresortir els i les alumnes que practiquen dansa fora o tenen més habilitat.

Aquest fet porta a reflexionar sobre la importància del treball de coordinació i desenvolupament motriu en la societat en què vivim. Com que ens trobem dins una societat molt sedentària i que majoritàriament no dóna importància a la dansa, que un nen o nena no sàpiga, per exemple, fer galop (entre d'altres passos), no és vist com a problema. Tot i que és cert que una persona pot viure sense saber fer aquest pas, també és cert que saber-lo executar i saber executar diferents moviments és tot un treball de coordinació corporal i de gimnàstica cerebral que sí que ajuda a viure en el món actual, ja que és un treball de consciència corporal que ens ajuda a conèixer-nos i a superar dificultats i reptes propis tot prenent consciència de qui som i com som. Tal i com s'ha exposat al marc teòric, *el moviment i la dansa són una manera de desenvolupar la capacitat de comunicació i abstracció, l'elaboració de missatges significatius, la interpretació simbòlica de la societat i la capacitat d'analitzar i reflexionar críticament (Lago i Espejo, 2007).*

A més a més, tota aquesta seqüència de moviments en dansa és emmarcada dins d'un context, també treballat amb els nens i nenes de l'escola. La dansa és el llenguatge del cos, la

dansa explica coses a partir del moviment realitzat, i és important que els alumnes ho sàpiguen, ho entenguin i ho vivencin tant realitzant treballs propis com a partir de l'observació d'espectacles de dansa. A partir de la creació d'una dansa i de la contextualització d'aquesta (un grup d'avis que recorda quan eren joves i un grup d'alumnes que aprofiten que la mestra marxa per fer xerinxola i no treballar), els i les alumnes han comprès i començat a entrar en el llenguatge de la dansa. Aquest treball els permet empatitzar amb el llenguatge del dansaire i entendre que tota dansa explica alguna cosa, fet que, malgrat el seu nivell de creació i contextualització hagin estat bàsics, els permetrà entendre i/o aproximar-se als dansaires i ballarins quan en vegin en un espectacle. Malgrat vivim en una societat on el llenguatge verbal sobresurt respecte la resta, no hem d'oblidar que sense paraules també s'expressa i, sovint, més, i més sincerament. Així doncs, introduïm els alumnes en tots els llenguatges i permetem-los que coneguin totes les formes d'expressió; no ens oblidem del llenguatge visual, del corporal, del musical ni del matemàtic.

I és que, a més a més, els llenguatges no s'han d'entendre per separat, ja que estan interrelacionats els uns amb els altres. Tots sentim i escoltem a la vegada que també parlem i produïm sons, mirem i ensenyem, ens movem, observem,... tot ubicats dins un context qualsevol. Els éssers humans som éssers complexos, capaços de coordinar accions i interrelacionar conceptes, de manera que és important interrelacionar els fets del món que ens envolta. El problema de l'educació actual és que a moltes escoles encara s'entén l'educació com a matèries separades les unes de les altres malgrat les tendències i el currículum actuals aposten per un treball més per projectes, el qual obté resultats d'aprenentatge molt més bons i significatius.

La dansa, doncs, tampoc s'ha de concebre com a treball aïllat i descontextualitzat. El treball de dansa a les aules de primària reforça l'aprenentatge d'altres matèries, complementant-se per tal d'assolir objectius de caire divers i ajudant-se a establir coneixements.

Per una banda, la dansa està molt lligada a la matèria de música (quan ballem, ballem al so d'una música). Ballant, es poden treballar conceptes com ara la pulsació i la mètrica binària i ternària a partir de l'execució de passos i, per tant, a partir de la pròpia vivència i experimentació amb el propi cos (no hi ha res com viure i sentir la pulsació, com vivenciar les sensacions binàries i ternàries per entendre els conceptes pulsació i mètrica, sovint explicats

tenint els i les alumnes asseguts en una cadira). I així com el treball de pulsació i mètrica, el treball d'altres conceptes com les figures rítmiques, les dinàmiques, el caràcter o l'estructura. En el cas de la meua intervenció a l'aula, s'ha treballat, principalment, el concepte estructura malgrat no de forma explícita (treballant, alhora, conceptes com pulsació, mètrica, caràcter,...). Els i les alumnes han creat les seves danses a partir de l'audició de la música seleccionada i han fet un treball auditiu de diferenciació de parts reconeixent la tornada i les diferents estrofes. Aquest treball es veu reflectit en les seves produccions finals adjuntades al final de la memòria. Com que la meua intervenció va ser curta i únicament vam centrar-nos en la creació de les danses, no vam treure suc a aquest fet, però en una intervenció de llarga durada o entenent la dansa com a part integrant de l'assignatura de música, a partir del treball que vàrem realitzar de creació es podria complementar a l'assignatura de música tot treballant el concepte d'estructura musical. Així, una i altra es relacionarien i els nens i nenes entendrien perfectament el que s'està ensenyant, doncs inconscientment ja ho han treballat i sabut treballar per ells mateixos.

Per altra banda, la dansa també pren relació amb l'àmbit de l'expressió corporal i, per tant, en el de l'educació física. L'execució de passos requereix coordinació i domini del propi cos. A nivell motriu, la dansa ajuda als nens i nenes a desenvolupar-se i a prendre consciència sobre ells mateixos. Amb l'execució de diferents passos seqüenciats es fa un treball d'habilitat motriu i precisió a la vegada que amb la realització de la dansa s'interpreta un missatge que es vol transmetre. Aquest últim punt fa referència a tot el tema de l'expressió a través del cos (expressió corporal) que la dansa també treballa. Dansant comuniquem, i com que ho fem sense paraules utilitzem el cos; ens expremem a través d'ell.

Aquest treball tampoc es va estendre en excés en la meua intervenció a causa de la durada, però també seria un fil a partir del qual partir per fer un treball més extens i detallat amb la mestra d'educació física.

Tot aquest treball d'expressió es duu a terme en un espai (el que disposi el centre). L'execució d'una dansa ha de tenir-lo en compte i s'hi ha d'ubicar. És per això que la dansa també fa un treball matemàtic d'ubicació espacial. Cal saber adaptar-se a les mides de l'espai, a la resta de dansaires en relació a les distàncies, així com a l'orientació de la dansa (s'ha de tenir en compte el centre, l'orientació, les distàncies,...). A més, en l'execució de diferents figures es fa tot un treball geomètric que, malgrat a la intervenció no s'hagi tractat perquè no n'era l'objectiu principal, és molt important i pot servir des de la matèria de matemàtiques per explicar i fer entendre conceptes de figures planes, línies, corbes, etc. col·locades dins d'un

espai. Tot aquest treball d'ubicació i execució de figures s'accentua i és més complex quan l'alumnat crea la seva pròpia dansa. Han de pensar quins moviments en l'espai volen fer, com els faran i com es veuran des del públic i, fins i tot, ser capaços de fer-ne la representació gràfica.

Quan els nens i nenes de l'escola Guillem de Balsareny van dur a terme la representació de les danses davant dels de segon, van fer-les en un espai diferent del que havien assajat sempre a causa d'un problema de logística d'espais i horaris d'ocupació d'aquests. El cas és que van ballar a l'entrada de l'escola, un espai obert i força ample. Aquesta amplitud va fer que a l'hora de ballar anessin desplaçant el centre de la dansa a dreta i esquerra i, en algun cas concret, que es desorientessin. Aquest tipus de problema de canvi d'espai que vam trobar-nos i no esperàvem duu a reflexionar sobre un punt que amb l'alumnat no havíem treballat a causa de la durada de la intervenció però que és el que, si haguéssim continuat les sessions, ara seria el que treballaríem; la resolució de problemes a partir de la reflexió sobre el que va passar el dia de la ballada davant d'un altre curs.

A més a més, a part del treball matemàtic d'ubicació espacial i, per tant, més geomètric, la dansa també estableix relacions amb la part aritmètica de les matemàtiques a partir de la mètrica binària i/o ternària i el fet d'haver d'omplir de passos estructures de compassos de vuit pulsacions, setze,... treballs que, com ja he comentat anteriorment, també es relacionen amb l'àmbit més musical.

Així doncs, la dansa també treballa a nivell matemàtic; i la creació en dansa encara més, ja que demana a l'alumnat que prengui consciència sobre l'espai on s'ubica i decideixi les figures a partir d'aquest i l'estructura de la música.

EL TREBALL DE CREACIÓ

El treball de creació posa en joc diversos elements demanant, a la persona o persones que coreografien una música, crear quelcom nou, que no existeixi amb anterioritat (per això parlem de crear, no de reproduir). Tot i això, però, aquest treball de creació només es pot realitzar a partir d'una base de coneixement sòlida; és a partir d'haver reproduït i interioritzat, que podrem crear.

Crear vol dir imaginar des de zero i fer combinacions de passos, moviments, translacions per l'espai,... a partir d'una música per tal que surti quelcom nou. Aquest treball, però, no parteix del no res ni és tan senzill com aparentment sembla que és. Tot coreògraf (al

nivell que sigui), necessita partir d'una base de coneixement a partir de la qual fer les combinacions i innovacions que cregui adequades. Tota creació, doncs, parteix d'un coneixement previ.

Amb l'alumnat de quart de l'Escola Guillem de Balsareny, abans del treball de creació per grups, vam treballar dues danses de caire tradicional català. Aquestes dues danses no es van ensenyar perquè sí, sinó que estaven pensades per tal de donar, dins el poc temps que teníem, una petita base de coneixement als nens i nenes perquè, després, poguessin realitzar el seu treball de creació. Partíem de què l'alumnat no tenia cap mena de base en referència a l'estil de dansa tradicional catalana, ja que cap dels divuit nens i nenes de la classe n'havien ballat mai. Estaven tots al mateix nivell de coneixement.

Les dues danses van donar-los exemples de moviments en l'espai i de passos tant individuals com de parella i col·lectius. Implícitament, Cap Ras i la Bolangera de Manresa van dotar-los del coneixement bàsic de punts de dansa tradicional catalana i és a partir d'aquests que els i les alumnes van arribar a crear les seves pròpies danses.

A l'hora de realitzar les seves produccions, tan un grup com l'altre van imitar l'estructura i molts dels punts de la dansa Cap Ras. El resultat final entre l'un i l'altre va ser pràcticament idèntic sense haver-se vist els uns als altres durant el procés de creació (pràcticament idèntic entre ells i pràcticament idèntic a la dansa Cap Ras). Malgrat aquesta gran similitud entre danses, però, tant un com altre grup van fer petites innovacions i adaptacions de passos en funció del seu criteri; van combinar passos de la Bolangera de Manresa i Cap Ras, van fusionar-ne, van canviar la manera d'agafar-se entre uns i altres en funció del que els anava més bé... I en tot moment parlaven a partir d'idees pròpies, no exemplificant la dansa a partir de la qual era evident que partien.

Aquest fet demostra com, per petita que fos la base donada els dos dies previs i les dues danses, els i les alumnes ja havien començat a interioritzar i teixir la seva pròpia base de coneixement. Aquesta base era el lloc d'on treien les seves idees per fer les combinacions i el lloc a partir del qual es veien capaços de realitzar innovacions i adaptacions en relació a l'estil de dansa tradicional catalana.

Així doncs, a partir del treball realitzat, queda demostrat que per crear s'ha de partir d'una base. I aquesta base és la que hem de donar-los com a mestres; no es crea ni s'innova a partir del no res. Els alumnes han creat partint de la petita base que tenien, agafant idees com

a pròpies malgrat fossin semblants a la dansa ensenyada per la mestra. Tot i això, també han sabut innovar, i és aquí on es demostra que tota innovació parteix d'una base de coneixement.

Per tant, com a docents, cal que dotem el nostre alumnat de recursos variats i suficients. Els nens i nenes són com esponges, i aprendre coses noves no els atabala, ans al contrari; els permet adquirir habilitats de diferent tipus i desenvolupar altres tipus d'intel·ligències diferents a les tradicionalment treballades. Aquest fet s'ha vist reflectit en el treball de creació que han dut a terme, on amb només quatre sessions de seixanta minuts, els i les alumnes han estat capaços d'aprendre des de zero un tipus de dansa i coreografiar a partir de la tipologia de punts i passos d'aquesta.

A més, aquesta producció final no només ha posat en joc la capacitat d'innovació de l'alumnat, sinó que els ha dut a fer tot un treball de consens de grup per tal de posar-se d'acord a l'hora de triar una música i coreografiar-la.

LA DANSA COM A ELEMENT SOCIABILITZADOR

Tot tipus de dansa implica agrupaments de persones amb un objectiu comú; ballar-la passant-ho bé, gaudint. Una dansa no és una suma d'individualitats que ballen de costat els uns amb els altres, sinó que és un grup homogeni format per individualitats que ballen conjuntament. Cada dansaire evidentment que ha de mirar per ell mateix i saber quins punts ha de fer, com, quan i cap a on, però tot ho ha de fer en relació a la resta de dansaires que ballen amb ell. El resultat final de la dansa (el que veu el públic) és un resultat de conjunt i la valoració que se'n fa des de fora és a partir del desenvolupament grupal.

Als i les alumnes, doncs, cal que se'ls transmeti aquest sentiment de pertinença a un grup. A l'hora de ballar una dansa, tant si és de creació pròpia com coreografiada, cal que els nens i nenes entenguin i vivencin aquest sentiment de grup que ha de treballar conjuntament per obtenir un bon resultat final. És important que tots vagin a la una i que, per tant, es concentrin i tinguin molt clar el que han de fer.

Arribar aquí, evidentment que comporta tot un treball individual de memorització i execució de moviments, però aquest treball no queda desvinculat del treball col·lectiu. Igual que passa amb la resta de matèries, a l'hora de ballar hi ha alumnes que tenen més habilitat i alumnes que menys; alumnes a qui els costa menys i alumnes a qui els costa més. És important que tot l'alumnat ho tingui clar i que, per tant, es respectin els uns als altres essent conscients que n'hi ha que tenen més facilitat a l'hora d'executar passos i n'hi ha que en tenen menys,

però no passa absolutament res. El que és més important, en el fons, és l'actitud que es mostra envers el treball, doncs un/a alumne/a pot ballar molt bé ell sol/a o executar molt bé els passos sense cap mena de dificultat, però a nivell grupal no ser respectuós, de manera que acaba essent una font de conflictes i, tornant al que deia abans, embrutar la coreografia grupal perquè se la pren com a suma d'individualitats.

A les classes de dansa, com a tota la resta, és del tot imprescindible, doncs, fomentar el respecte. A partir d'aquí, es pot realitzar un treball de col·laboració dels uns amb els altres, fent que s'ajudin a ensenyar-se els passos i/o que es guiïn durant els balls i que cadascú porti el millor d'ell mateix.

Tot aquest treball de respecte, col·laboració i pertinença a un grup es potencia i encara es fa més evident en el moment que els i les alumnes han de crear la seva pròpia dansa. Coreografiar no és fàcil, i en gran grup menys. Cal fer tot un treball grupal que va des de la tria de la música fins a la producció de la dansa emmarcada dins d'un context. Aquest treball és enriquidor i demana que el grup vagi a la una. Cal que tots els integrants del grup es cohesionin i col·laborin tot respectant totes les aportacions de tots els membres i establint, finalment, un consens grupal en relació a cada ítem a tractar de la dansa.

Aquest treball és molt enriquidor dins les aules, ja que el fet de ballar junts i haver de produir junts fa que hagin d'anar tots a la una i, per tant, hi hagi tot un treball de relacions interpersonals entre uns i altres.

A les sessions desenvolupades a l'escola Guillem de Balsareny, tant quan treballàvem a nivell grupal com per grups reduïts, no hi va haver problemes de respecte entre uns i altres. Malgrat que hi havia nens i nenes a qui els costava més executar els passos o recordar què venia després de cada figura, entre uns i altres s'ajudaven i es guiaven. A l'hora de crear, dins de cada grup es van establir diferents rols en funció dels caràcters d'uns i altres i de l'habilitat en la matèria; hi havia els que aportaven més idees, els que no deien massa res però que a nivell motriu eren bons, els que els costava més proposar però que, un cop algú deia alguna idea, la qüestionaven i en proposaven adaptacions, i els que eren més apàtics a crear (més a causa del caràcter introvertit que no pas per les dificultats motrius que poguessin tenir) i que deixaven que els altres fessin i els diguessin on havien d'anar, com i quan.

El treball va ser curt però amb només quatre sessions ja es van veure diferents rols entre uns i altres. Que els alumnes hagin de treballar en grup, en aquest cas que hagin de crear

una dansa en grup, fa que com a docents puguem conèixer-los com a persones i puguem treballar a nivell sociabilitzador. Els rols que adopten són claríssims i es veuen les afinitats entre uns i altres, els diferents caràcters,.. és per això que a partir del treball de dansa es pot treballar més enllà, es poden treballar temes més enllà de l'execució dels passos i els moviments per l'espai. Crear dansa en grup és un molt bon treball per tal de veure possibles conflictes i/o solucionar-los en cas que vinguin d'altres contextos. També és un bon treball per tal de fer que tots els alumnes s'impliquin, incloent-hi aquells a qui els costa més perquè són més introvertits. Tot dansant i fent dansar, es poden treballar temes com la vergonya i la timidesa a partir de la homogeneïtzació de grup, que parteix del sentiment de pertinença a aquest i, per tant, de la cohesió entre companys i companyes de classe.

Al final, el treball de dansa a les escoles va més enllà de si s'estira més una cama o un braç o de si el galop de costat es fa amb la pelvis més o menys oberta. La dansa a l'escola, evidentment que ha de donar les eines pròpies de l'estil que s'ensenya i de la manera que són, però no ha d'oblidar la part sociabilitzadora que té i que permet treballar amb els i les alumnes.

L'objectiu de l'escola és sensibilitzar en totes les matèries, però no fer professionals de cap. Amb els anys, els i les alumnes han de poder tenir prou eines per escollir el seu futur, i és que ningú no tria mai allò que no coneix.

6. CONCLUSIONS

L'aplicació del disseny d'un treball de creació en dansa a l'escola m'ha permès aprofundir sobre els beneficis d'aquesta disciplina a l'educació primària. Al centre on l'he desenvolupat pràcticament no havien fet ni dansa coreografiada, de manera que he partit pràcticament de zero. Malgrat aquesta poca experiència prèvia, l'alumnat s'ha mostrat molt receptiu i els resultats que n'he obtingut són molts i molt significatius.

L'anàlisi de les cinc sessions realitzades mostra com la dansa no és un cas a part descontextualitzat de tot i, per tant, poc important a desenvolupar a les escoles d'educació primària, ans al contrari. A partir d'aquesta disciplina es poden treballar molts aspectes vinculats a d'altres matèries, ajudant a adquirir coneixement de forma més vivencial i significativa alhora que es treballa a nivell sociabilitzador.

És important que, com a mestres que vivim en una societat global i que cada vegada entén més el treball per projectes a causa de la visió interdisciplinar de l'ensenyament, no ens oblidem de la dansa, que sovint ha quedat oblidada malgrat estar integrada en les matèries obligatòries de música i educació física. I és que el treball de dansa va més enllà. Va més enllà de fer més o menys bé un pas concret. Tal i com ha quedat palès en l'anàlisi de la proposta duta a terme, la dansa té lligam amb molts àmbits diferents i permet, a més a més, realitzar un treball de cohesió de grup i, per tant, treballar valors. Valors que, vivint en la societat on vivim, és essencial que es treballin. I és que, segons el meu parer, és molt més important ser una persona respectuosa, una persona que té amics i que per tant pertany i se sent part d'un grup sabent resoldre conflictes que no pas una persona que sap definir molt bé cinquanta paraules però que en el dia a dia no se sap desenvolupar com a persona. Cal doncs, aprendre conceptualment però complementant-ho amb aprendre de manera procedimental i actitudinal.

L'educació en general està canviant, els mètodes actuals aposten molt més per un treball competencial que treballa per projectes que englobi les diferents intel·ligències i cada vegada es deixa més enrere el treball únicament memorístic. Tot i això, encara hi ha molt a fer, doncs les matèries, sovint, encara es jerarquitzen seguint els cànons tradicionals i els passos que s'han fet endavant, progressant, trontollen quan avui en dia es treuen lleis que volen abolir l'ensenyament artístic a les aules.

L'objectiu del meu treball era dur a terme la proposta de creació i analitzar-la en funció del que havia passat i com s'havien desenvolupat els i les alumnes durant el procés. Crec que l'anàlisi que n'he obtingut és prou ampli i demostratiu de com es pot lligar la dansa amb l'aprenentatge de diferents matèries, ajudant a entendre vivenciant alhora que es fa un treball cultural, dins l'àmbit enfocat, que és el de la dansa tradicional catalana, tant rica i tant allunyada, cada cop més, de les noves generacions. A més a més, també he volgut que quedés palesa la importància que pren la dansa per si mateixa. Ballar i gaudir ballant comporta molts tipus d'aprenentatges i desenvolupament d'habilitats, que he volgut transmetre a partir de l'anàlisi de la proposta duta a terme. Com a docents globals que viuen dins una societat globalitzada on també hi ha nens i nenes, permetem a l'alumnat tenir un procés d'ensenyament-aprenentatge que parteixi d'aquesta globalitat. Deixem d'encasellar-los i fem que dansin per un procés d'ensenyament-aprenentatge que engloba tot tipus de situacions, habilitats, intel·ligències,.. igual que els engloba el dia a dia de la societat on viuen.

Per tal de seguir amb aquesta recerca i demostració del valor i la importància de la dansa a les aules, partint d'aquesta primera proposta de creació i anàlisi del procés, es podria fer un treball més d'aprofundiment en el tema realitzant una proposta de creació més detallada i enfocada a treballar algun tipus de tema més concret. Proposo, doncs, per una banda un treball que se centri en la creació d'una seqüència didàctica de dansa vinculada a una o varies matèries que permeti ajudar a treballar conceptes. Per altra banda, també seria una proposta possible la creació d'una dansa en un context d'aula conflictiu per tal d'analitzar amb més profunditat tota la part sociabilitzadora que aquesta té, ja que és una disciplina que, tal i com ha quedat palès, permet realitzar un treball de valors amb profunditat i pot ajudar molt a treballar conflictes i relacions interpersonals entre els i les alumnes.

A tall de conclusió, dir que com a mestres tenim la responsabilitat d'ensenyar i fer aprendre, tasca no gens fàcil si es fa amb tots els sentits, però que a la vegada omple de recompenses quan es veu als i les alumnes progressar i tirar endavant amb la seva vida un cop salten cap a l'institut i continuen el seu camí com a persones. Com a mestres tenim la clau per ajudar a obrir el camí del futur del nostre alumnat.

Omplim, doncs, la motxilla dels nens i nenes d'aprenentatges de la vida i per a la vida, entenent la vida com a concepte global i interdisciplinar, de manera que sàpiguen ballar-la cadascú dins el seu estil tot respectant els dels altres.

7. BIBLIOGRAFIA

Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya (2009). *Currículum educació primària*. Barcelona: Servei de Comunicació, Difusió i Publicacions.

Díaz Olaya, A. (2012). Intervención en el aula a través de la danza folclórica. *Ensayos*, Revista de la Facultat d'Educació d'Albacete, nº 17.

Lago, P. & Espejo, A. (2007). El movimiento y la danza: su importancia dentro del curriculum de primaria. *Educación y Futuro*, 17, 149-163

Lesser, S., & Packer, M. (1980). *Manual de Danza. La danza en las escuelas. Cómo enseñarla y aprenderla*. Madrid: Editorial EDAF.

Ossona, P. (1984). *La educación por la danza. Enfoque metodológico*. Barcelona: Ediciones Paidós Ibérica.

Patricio, H. (2014). *El potencial sociabilizador de la danza en el marco escolar. Su desarrollo en el aula de música*. Projecte de tesi inèdit. Universidad de Oviedo.

Robinson, J. (1992). *El niño y la danza*. Barcelona: Ediciones Mirador.

8. WEBGRAFIA

Diccionari de la Llengua Catalana – Institut d'Estudis Catalans: <http://dlc.iec.cat/>

9. ANNEXOS

ANNEX 1 – DISSENY DE LA INTERVENCIÓ

DISSENY DE LA INTERVENCIÓ ▯ TREBALL DE FI DE GRAU ▯ ABRIL 2015

Nom i Cognom: Mariona Codina i Corrons

Escola: Escola Guillem de Balsareny

Població: Balsareny

Nivell: 4t

Temporització: 5 sessions de 60 minuts.

-Sessió 1: 23/4/2015

-Sessió 2: 15/4/2015

-Sessió 3: 20/4/2015

-Sessió 4: 22/4/2015

-Sessió 5: 27/4/2015

Títol de la UD: Fem dansa.

Breu explicació del que vull treballar amb els alumnes:

Treballarem la creació de dansa per part dels alumnes a partir del fil conductor de l'assignatura de medi natural, on estan treballant les màquines. Els alumnes hauran de crear les seves pròpies danses a partir dels exemples de passos i moviments donats amb dues coreografies prèvies al seu treball, a partir dels exercicis d'escalfament i a partir de la seva pròpia imaginació, tot encarant-ho a representar, a partir del moviment, escenes on les màquines en són protagonistes. Aquest treball es durà a terme a partir de l'estructuració d'una classe de dansa, la qual es divideix en tres parts (escalfament, treball, tornada a la calma) per tal de fer un treball de consciència corporal i d'introducció i apropament al món de la dansa.

OBJECTIUS

- Prendre consciència corporal pròpia; habilitats i dificultats.
- Ballar la Bolangera de Manresa i Cap Ras.
- Crear una dansa en grup.
- Participar en la interpretació de les danses coreografiades i en la creació de la dansa grupal.
- Respectar la resta de companys/es tant pel que fa a l'execució de moviments com a les idees proposades.

CONTINGUTS

- Interpretació i diferenciació de la dansa tradicional *Bolangera de Manresa* i la dansa de nova creació *Cap Ras* a partir de l'explicació i representació dels moviments ensenyats per la mestra fent un treball d'identificació auditiva i visual de tornada i estrofa.
- Realització de diferents figures en l'espai (de grup i de parella) i les transicions d'una a l'altra amb moviments concrets i coordinats relacionats amb la música.
- Treball de consciència corporal a partir dels exercicis d'escalfament del cos i de tornada a la calma per tal de cuidar el propi cos i conèixer les fases d'una classe de dansa; reconeixement de les pròpies habilitats i dificultats i respecte envers la resta de companys/es pel que fa a l'execució de moviments.
- Creació d'una dansa grupal pròpia a partir de la participació i coordinació entre els membres del grup; consens d'idees a partir d'un fil conductor temàtic i el respecte envers les idees coreogràfiques dels companys/es.
- Interpretació de la dansa grupal pròpia davant de la resta de companys i companyes; posada en escena del treball i respecte envers altres produccions.

AVALUACIÓ

- Participació activa i mostra d'interès en les activitats proposades:
 - interpretació de danses Bolangera de Manresa i Cap Ras.
 - creació i interpretació d'una dansa en grup.
- La dansa grupal:
 - utilització de diversos passos.
 - transicions en l'espai.
 - diferenciació de la tornada i les estrofes.

-l·ligam entre la temàtica proposada i la producció final.

-Actitud:

-respecte entre els membres del grup i envers la producció de l'altre grup.

-ganes d'aprendre i millorar el propi rendiment a partir de les dificultats i habilitats presentades.

MATERIAL (professor):

-Coreografies per ensenyar; la Bolangera de Manresa i Cap Ras.

-Músiques coreografiades:

- Cap Ras – *La Coixinera*

- La Bolangera de Manresa – *Músiques de Manresa*

- Músiques per coreografiar (alumnes):

- Polca – Al tall

- De la bauma – *Tradicionarius 2010*

- La màquina - *Tradicionarius 2010*

- cançó del grup La coixinera

- Músiques per escalfar:

- Polca d'Ours

- Andana – Folk 05

- Regala Petons – obeses

- Boutons – Tortellini

- Saturday night – Victoria Silvstedt

- Músiques de tornada a la calma:

- White horse – Taylor Swift

- All of me – John Legend

- Human – Christina Perri

- Once – Falling Slowly

- When I was your man – Bruno Mars

-Càmera per gravar les produccions finals.

-Roba còmoda per ballar; xandall.

MATERIAL (alumnes):

-Roba còmoda per ballar; xandall.

PROGRAMACIÓ DE LES SESSIONS**SESSIÓ 1** (60 min), GRAN GRUP:

10 min: introducció del treball que realitzarem.

10 min: escalfament del cos (introducció de passos que realitzarem a la dansa Cap Ras)

30 min: muntatge de la dansa Cap Ras.

10 min: tornada a la calma.

SESSIÓ 2 (60 min), GRAN GRUP:

10 min: escalfament del cos.

5 min: ballar la dansa Cap Ras.

35 min: muntatge de la Bolangera de Manresa.

10 min: tornada a la calma.

SESSIÓ 3 (60 min), GRUP PARTIT "A" (9 alumnes):

10 min: escalfament del cos amb força varietat de passos.

-Durant l'escalfament, explicació de com anirà el treball de creació.

10 min: tria de música.

30 min: treball de creació en grup.

10 min: tornada a la calma.

GRUP PARTIT "B" (9 alumnes):

15 min: escalfament del cos amb força varietat de passos.

-Durant l'escalfament, explicació de com anirà el treball de creació.

5 min: tria de música.

30 min: treball de creació en grup.

10 min: tornada a la calma.

SESSIÓ 4 (60 min), GRUP PARTIT "A" (9 alumnes):

15 min: escalfament del cos.

35 min: treball de creació en grup.

10 min: tornada a la calma.

GRUP PARTIT "B" (9 alumnes):

15 min: escalfament del cos.

35 min: treball de creació en grup.

10 min: tornada a la calma.

SESSIÓ 5 (60 min), GRAN GRUP.

5 min: escalfament del cos.

15 min: repàs de les coreografies Cap Ras i Bolangera

20 min: representació de les danses creades per part dels dos grups i de les danses Cap Ras i Bolangera de Manresa als alumnes de segon.

15 min: parlem sobre els resultats entre tots; què hem après? Què ens han transmès? Què volíem transmetre / representar? Ens ha costat?

5 min: tornada a la calma

ANNEX 2 – CAP RAS

Coreografia: Mariona Codina i Corrons. Març 2014.

Música: La coixinera.

- INTRODUCCIÓ (8 temps). Minut 0-0:08
Dansaires ordenats per alçada formant una recta al quadrant dret del fons de l'escenari encarats cap al centre.
- A (16 temps). Minut 0:08-0:23
Formar un cercle en el sentit contrari a les agulles del rellotge amb pas de galop. Mans a la cintura.
- B (8 temps). Minut 0:23-0:31
Puntejar mirant endins de la rodona. 8 puntejades començant amb el peu dret. Mans a la cintura.
- A (16 temps). Minut 0:31-0:47
 - o 8 temps: fer cercle en el sentit contrari a les agulles del rellotge amb pas de galop. Mans a la cintura.
 - o 8 temps: construir una recta amb el mateix sentit de la rotllana a la meitat de l'escenari amb pas de galop. A l'últim temps, tots mirant endavant.
- B (8 temps). Minut 0:47-0:55
Puntejar mirant endavant. 8 puntejades començant amb el peu dret. Mans a la cintura.
- C (16 temps). Minut 0:55-1:10
Balancejar-se sobre un mateix. 16 vegades començant cap a la dreta. Mans a la cintura.
- A (16 temps). Minut 1:10-1:25
Construir un cercle en el sentit contrari a les agulles del rellotge amb pas de galop. Mans a la cintura.
- B (8 temps). Minut 1:25-1:32
Agafats de les mans en rotllana, entrar caminant endins i enfora cada dos temps; dos per entrar i dos per sortir.
- B (8 temps). Minut 1:32-1:43
Agafats de les mans en rotllana, entrar caminant endins i enfora cada dos temps; dos per entrar i dos per sortir. A l'últim *ritardando*, girar pel cantó dret i, mirant enfora, saludar amb mans a la cintura i peus junts.

ANNEX 3 – LA BOLANGERA DE MANRESA

Coreografia: ball tradicional de Manresa. Recuperació de l'Esbart Manresà de l'Agrupació Cultural del Bages en motiu de la celebració del centenari de l'entitat l'any 2009.

- Introducció (16 temps). Minut 0-0:18.
Dansaires ordenats per alçada formant una recta de parelles mixtes agafades encreuant les mans per darrere situades al quadrant dret del fons de l'escenari encarats cap al centre. Sortir fent galop per formar un cercle en el sentit contrari a les agulles del rellotge.
- Rotllana (8 temps). Minut 0:18-0:26
Dansaires en cercle mirant endins i agafats de mans alçades. Les dones situades a la dreta de la seva parella. Bolangera de costat picant amb els dos peus a terra el temps 4.
- Figura 1 (9 temps). Minut 0:26-0:37
 - 4 temps: Encarats a la parella i agafats amb la mà dreta de la noia i l'esquerra del noi. Una volta amb quatre punts de galop en sentit contra horari. La mà que queda lliure, nois fan braços a baix i noies faldilla.
 - 5 temps: Encarats a la parella i agafats amb la mà esquerra de la noia i la dreta del noi. Una volta amb quatre punts de galop en sentit horari. El novè temps ens tornem a agafar en cercle totes les parelles. La mà que queda lliure, nois fan braços a baix i noies faldilla.
- Rotllana (8 temps). Minut 0:37-0:45
Dansaires en cercle mirant endins i agafats de mans alçades. Les dones situades a la dreta de la seva parella. Bolangera de costat picant amb els dos peus a terra el temps 4.
- Figura 2 (9 temps). Minut 0:45-0:55
 - NOIES: Fer un vuit passant per davant de la parella, per darrere la següent donant-li la volta i tornant a passar per darrere la parella per tornar a lloc. Punt de bolangera lliscada i mans a la faldilla.
 - NOIS: Puntejar encarats al centre de la rotllana. 4 temps començant amb dret i 4 temps començant amb esquerra (temps 4 i 5 hi ha repetició de peu). Mans fent braços al costat.

- Rotllana (8 temps). Minut 0:55-1:04
Dansaires en cercle mirant endins i agafats de mans alçades. Les dones situades a la dreta de la seva parella. Bolangera de costat picant amb els dos peus a terra el temps 4.
- Figura 3 (9 temps). Minut 1:04-1:13
 - o NOIES: Puntejar encarades al centre de la rotllana. 4 temps començant amb dret i 4 temps començant amb esquerra (temps 4 i 5 hi ha repetició de peu). Mans fent faldilles.
 - o NOIS: Fer un vuit passant per davant de la parella, per darrere la següent donant-li la volta i tornant a passar per darrere la parella per tornar a lloc. Punt de bolangera lliscada i braços al costat.
- Rotllana (8 temps). Minut 1:13-1:23
Dansaires en cercle mirant endins i agafats de mans alçades. Les dones situades a la dreta de la seva parella. Bolangera de costat picant amb els dos peus a terra el temps 4.
- Figura 4 (9 temps). Minut 1:23-1:32
Cadena començant encarats a la parella. Amb 4 temps, passar la parella, la següent i trobar-se a la tercera. Donar una volta en el sentit contrari a les agulles del rellotge agafats amb mà dreta noies i mà esquerra nois i tornar al lloc desfent la cadena per on hem vingut. Punt de bolangera lliscada. Mans de donar a la parella alçades i les que queden lliures noies faldilla i nois braços al costat.
- Rotllana (8 temps). Minut 1:32-1:41
Dansaires en cercle mirant endins i agafats de mans alçades. Les dones situades a la dreta de la seva parella. Bolangera de costat picant amb els dos peus a terra el temps 4.
- Figura 1 (9 temps). Minut 1:41-1:51
 - o 4 temps: Encarats a la parella i agafats amb la mà dreta de la noia i l'esquerra del noi. Una volta amb quatre punts de galop en sentit contra horari. La mà que queda lliure, nois fan braços a baix i noies faldilla.
 - o 5 temps: Encarats a la parella i agafats amb la mà esquerra de la noia i la dreta del noi. Una volta amb quatre punts de galop en sentit horari. El novè temps ens tornem a agafar en cercle totes les parelles. La mà que queda lliure, nois fan braços a baix i noies faldilla.
- Rotllana (8 temps). Minut 1:51-2:00

Dansaires en cercle mirant endins i agafats de mans alçades. Les dones situades a la dreta de la seva parella. Bolangera de costat picant amb els dos peus a terra el temps 4.

- Figura 2 (9 temps). Minut 2:00-2:09
 - NOIES: Fer un vuit passant per davant de la parella, per darrere la següent donant-li la volta i tornant a passar per darrere la parella per tornar a lloc. Punt de bolangera lliscada i mans a la faldilla.
 - NOIS: Puntejar encarats al centre de la rotllana. 4 temps començant amb dret i 4 temps començant amb esquerra (temps 4 i 5 hi ha repetició de peu). Mans fent braços al costat.
- Rotllana (8 temps). Minut 2:09-2:18

Dansaires en cercle mirant endins i agafats de mans alçades. Les dones situades a la dreta de la seva parella. Bolangera de costat picant amb els dos peus a terra el temps 4.
- Figura 3 (9 temps). Minut 2:18-2:28
 - NOIES: Puntejar encarades al centre de la rotllana. 4 temps començant amb dret i 4 temps començant amb esquerra (temps 4 i 5 hi ha repetició de peu). Mans fent faldilles.
 - NOIS: Fer un vuit passant per davant de la parella, per darrere la següent donant-li la volta i tornant a passar per darrere la parella per tornar a lloc. Punt de bolangera lliscada i braços al costat.
- Rotllana (8 temps). Minut 2:28-2:37

Dansaires en cercle mirant endins i agafats de mans alçades. Les dones situades a la dreta de la seva parella. Bolangera de costat picant amb els dos peus a terra el temps 4.
- Figura 4 (9 temps). Minut 2:37-2:47

Cadena començant encarats a la parella. Amb 4 temps, passar la parella, la següent i trobar-se a la tercera. Donar una volta en el sentit contrari a les agulles del rellotge agafats amb mà dreta noies i mà esquerra nois i tornar al lloc desfent la cadena per on hem vingut. Punt de bolangera lliscada. Mans de donar a la parella alçades i les que queden lliures noies faldilla i nois braços al costat.
- Rotllana (8 temps). Minut 2:47-2:55

Dansaires en cercle mirant endins i agafats de mans alçades. Les dones situades a la dreta de la seva parella. Bolangera de costat picant amb els dos peus a terra el temps 4.

- DESFETA (-- temps). Minut 2:55-3:25
 - 8 temps: Els nois fan un rístol a la seva parella. Amb pas de galop, tornar-se a agafar com al principi de la dansa (mans encreuades per darrere). Voltar en el sentit contrari a les agulles del rellotge amb pas de galop una parella darrere l'altra.
 - 16 temps
 - A escenari: Desfeta de la rotllana en forma d'essa. La primera parella tiba i la resta segueixen. Marxada passant en línia recta per davant del públic. Noies a la part de fora inclinant el cos enfora i mirant al públic continuant amb pas de galop.
 - A plaça: Desfeta de la rotllana amb pas de galop anant, cada parella, per on vol fins que s'acaba la música.

ANNEX 4 – DIARI DE LES SESSIONS

SESSIÓ 1

Ahir vaig fer la primera intervenció de dansa. Va anar molt bé! La dansa la van agafar ràpid i sense problemes ni d'execució de passos ni de moviments per l'espai. Els passos (galop, puntejar i balancejar-nos) ja els vaig introduir a l'escalfament per tal de veure com sortien i no haver-los d'ensenyar de nou a l'hora d'ensenyar la dansa. Els passos de l'escalfament els vam fer de cara al mirall que tenen al gimnàs, el qual és gran i ocupa tota una paret, de manera que ells es veien reflectits i era més fàcil poder fer correccions; tant pel que jo els deia com pel que ells s'auto corregien tot fent comparació entre ells i jo. A més, en aquesta execució de passos de l'escalfament, els vaig remarcar la importància d'escoltar la música i anar a tempo a partir de gestos i exemples (no explicitant-ho). A part dels passos que sortien a la dansa, vam fer algun altre pas per tal que vagin tenint idees/recursos varis per quan hagin de fer la seva dansa (voltes puntejant, bolangera lliscada de costat,...) i estiraments.

El que vaig fer que no tenia programat, però que se'm va acudir allà mateix és que uns representessin la dansa als altres. Com que la van agafar molt bé i ràpid, vaig fer que mig grup la ballés per l'altre mig grup i viceversa, de manera que va anar bé perquè veiessin com quedava mirat des de fora (com es veu des del públic un cercle, una evolució cap a recta, com queda que entrem i sortim de la rodona, que anem tots iguals al balancejar-nos..) per tal que, seguint l'objectiu principal d'aquestes dues primeres sessions, vagin agafant idees per quan hagin de fer la seva pròpia dansa. A més, va anar bé per introduir el concepte de respecte cap als altres; igual que respectem els torns de paraula, igual que a un li costen més les mates i a l'altre la llengua, en la dansa passa igual; hem de respectar-nos els uns als altres i no riure'ns de ningú perquè li costa més o menys.

SESSIÓ 2

Ahir vaig fer la segona sessió de dansa. Vam anar a una sala més petita que el gimnàs, el qual estava ocupat pels alumnes de parvulari, però vam cabre-hi bé, també, malgrat no teníem mirall. La dansa va costar una mica més d'aprendre, doncs el nivell era força més alt que el de la primera i tenia figures i evolucions més complicades (cadena, pas de galop de costat i de bolangera lliscada, evolucions creuades, canvis de sentit,...), però van aprendre-la bé i els va

agradar. Ara, doncs, ja tenen la petita base apresada. La setmana que ve farem les dues sessions per grup (dos grups de 9 i 9) i faran les seves pròpies danses. A veure com surt!

SESSIONS 3 I 4

Aquesta setmana he fet les dues sessions de creació per part dels alumnes. Demà farem l'última sessió on l'un i l'altre grup s'ensenyaran les coreografies.

Ha estat molt curiós, perquè un i altre grup han fet coreografies pràcticament idèntiques (i no s'han vist en cap moment els uns als altres). Les dues coreografies seves s'assemblen moltíssim a la coreografia que els vaig ensenyar jo de Cap Ras, però en cap moment, a l'hora de crear-les, han dit "fem aquest pas com a Cap Ras", sinó que sortien les idees com a pròpies. Ha estat molt i molt interessant la observació i els resultats que n'han sortit. Demà les gravarem i també veuré la reacció d'uns i altres al veure's. A més, també faré que ballin la de Cap Ras i la Bolangera, per poder-ne fer les comparacions i tenir-ho recollit amb imatge. Hi ha molt suc a treure!

SESSIÓ 5

Avui hem fet l'última sessió de les cinc que tenia programades. Els i les alumnes de quart han representat les seves danses davant dels de segon, així tant la mestra d'educació física com la de música han pogut veure el resultat i, per altra banda, els de quart han tingut públic.

Hem fet la representació en un espai diferent al que havíem assajat, fet que ha provocat que es desorientessin una mica i desplaressin el centre de la dansa de lloc. Tot i això, les quatre danses (les dues coreografiades per ells i Cap Ras i Bolangera) han anat molt bé i s'ho han passat molt bé fent-les.

Han ballat Cap Ras i seguidament les dues coreografies que han creat un i altre grup, i en cap moment hi ha hagut cap alumne/a que hagi fet algun comentari en referència a la similitud de danses.

ANNEX 5 ▣ LES MÚSIQUES I ELS VÍDEOS

MÚSIQUES

Veure CD adjunt

MÚSIQUES COREOGRAFIADES:

- Cap Ras – La coixinera
- La Bolangera de Manresa – Músiques de Manresa

MÚSIQUES PER COREOGRAFIAR:

- Polca – Al tall
- De la bauma – tradicionarius 2010
- La màquina – tradicionarius 2010
- Flashmob tutorial – La coixinera

MÚSIQUES PER ESCALFAR:

- La Polca d'Ours – Al tall
- Andana – Folk 05
- Boutons – Tortellini
- Saturday Night – Victoria Silvstedt

MÚSIQUES DE TORNADA A LA CALMA:

- White Horse – Taylor Swift
- All of me – John Legend
- Human – Christina Perri
- Once – Falling Slowly
- When I was your man – Bruno Mars

VÍDEOS

Veure CD adjunt

- La Bolangera de Manresa
- Cap Ras
- Creació 1: Els avis al parc
- Creació 2: Xerinola a classe

